

Верін Олександр Євгенович,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти;
Шандова Наталія Вікторівна,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки;
Херсонський національний технічний університет

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПІДТРИМЦІ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ВІЙНИ

Війна на території України, що почалася з повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році, призвела до безпрецедентної гуманітарної кризи. В умовах, коли державні органи були перевантажені завданнями забезпечення безпеки та оборони, громадянське суспільство взяло на себе важливу роль у підтримці постраждалих від війни. Волонтери, неурядові організації, громадські ініціативи й інші форми самоорганізації суспільства стали центральними у забезпеченні життєво необхідних послуг, починаючи від розподілу їжі та медичних ресурсів і закінчуючи психологічною підтримкою.

Громадянське суспільство України відіграє важливу роль у задоволенні основних потреб населення, яке постраждало від військових дій [1]. Від самого початку війни волонтерські організації та приватні ініціативи здійснювали збір, координацію та розподіл гуманітарної допомоги (табл.1).

Таблиця 1

Напрями допомоги надані громадськими ініціативами

Напрямок допомоги	Опис
Продукти харчування	Збір і доставка їжі для ВПО та мешканців окупованих регіонів
Медична допомога	Забезпечення ліками, медичними засобами та обладнанням
Тимчасове житло	Розміщення біженців у безпечних регіонах
Психологічна підтримка	Консультації та групи підтримки для тих, хто пережив травму

Джерело: складено авторами

Також варто звернути увагу на модель розподілу гуманітарної допомоги через громадські ініціативи, що зображено на рисунку 1.

Рис. 1. Схема розподілу гуманітарної допомоги через громадські ініціативи

Джерело: побудовано авторами

Громадянське суспільство України тісно співпрацювало з міжнародними організаціями та фондами для забезпечення більшого обсягу допомоги постраждалим. Міжнародні НУО, такі як ООН, Червоний Хрест, а також численні благодійні фонди, надали фінансову, матеріальну і технічну підтримку [3]. Особлива увага була приділена питанням евакуації людей із зон активних бойових дій, постачанню ліків та іншого життєво необхідного забезпечення (табл. 2).

Таблиця 2

Ключові напрямки міжнародної підтримки

Міжнародний партнер	Напрямок допомоги
ООН	Фінансування гуманітарних проектів
Червоний Хрест	Медична допомога, евакуація
UNICEF	Захист дітей та допомога дітям-переселенцям
Міжнародні благодійні фонди	Фінансування волонтерських ініціатив, матеріальна допомога

Джерело: складено авторами

Взаємодія громадських організацій України з міжнародними партнерами, що допомагають Україні в умовах війни відображена на рис. 2.

Рис. 2. Модель співпраці українських НУО та міжнародних організацій для координації допомоги

Джерело: побудовано авторами

Громадянське суспільство під час війни стикається з рядом суттєвих викликів. Основними з них є:

- ресурсні обмеження: громадські організації часто не мають достатніх фінансових і матеріальних ресурсів для задоволення всіх потреб постраждалого населення;
- логістичні проблеми: доставка гуманітарної допомоги на окуповані або прифронтові території є складною через відсутність безпечних шляхів і постійні бойові дії;
- психологічне вигорання волонтерів: інтенсивна робота в екстремальних умовах призводить до вигорання серед волонтерів, що вимагає створення програм психологічної підтримки для самих волонтерів [2, с. 57-58].

Однак, українські громадські організації змогли продемонструвати гнучкість і здатність до адаптації. Багато з них налагодили системи дистанційного управління допомогою, використовуючи цифрові технології для координації і розподілу ресурсів (табл. 3).

Таблиця 3

Основні виклики та стратегії їх подолання

Виклик	Стратегія вирішення
Недостатність ресурсів	Розширення міжнародної фінансової підтримки
Логістичні проблеми	Створення нових шляхів доставки через безпечні регіони
Психологічне вигорання	Підготовка волонтерів, створення програм відновлення

Джерело: побудовано авторами

Одним із ключових аспектів підтримки, що надається громадянським суспільством, є психологічна допомога. Війна спричиняє глибокі травми не лише фізичного, а й емоційного характеру. Громадські ініціативи створюють програми, спрямовані на надання консультацій, організацію груп підтримки та реабілітаційних центрів для ветеранів, дітей, а також цивільного населення [4].

Схема психологічної підтримки, наданої громадськими організаціями наведена на рис. 3.

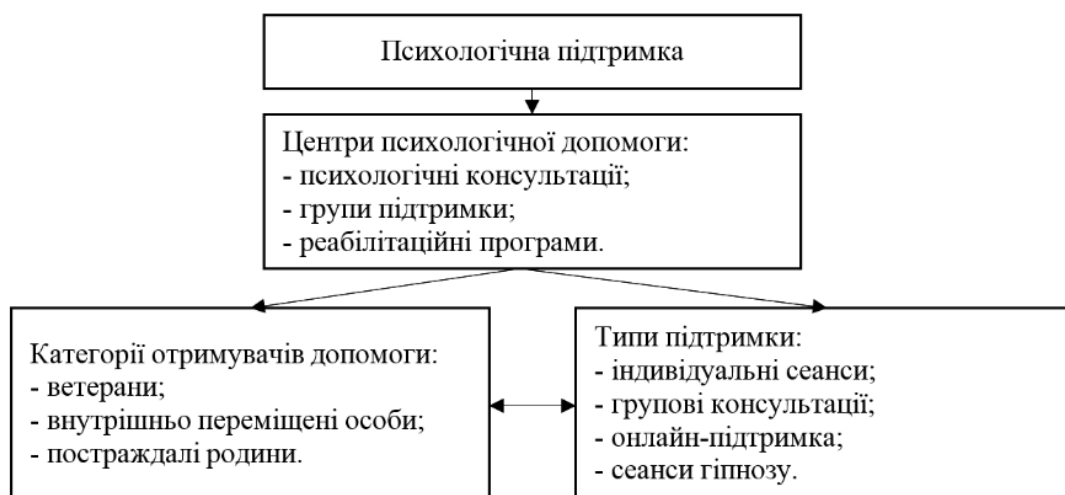

Рис. 3. Схема психологічної підтримки, наданої громадськими організаціями

Джерело: побудовано авторами

Зокрема, такі програми включають індивідуальні та групові сеанси психологічної підтримки, а також тренінги з подолання стресу і посттравматичних розладів. Волонтерські організації також залучають фахівців з-за кордону, які допомагають у проведенні таких заходів.

Громадянське суспільство в умовах війни не тільки забезпечує поточну гуманітарну допомогу, а й формує довгострокові стратегії розвитку соціальної стійкості в Україні (табл. 4).

Таблиця 4

Довгострокові цілі громадянського суспільства

Напрямок	Очікуваний результат
Соціально-економічна реабілітація	Створення програм відновлення для ВПО та ветеранів
Інфраструктурне відновлення	Залучення громадян до реконструкції постраждалих регіонів
Підтримка ветеранів	Розробка реабілітаційних програм для військових

Джерело: побудовано авторами

Активна роль волонтерів та громадських організацій у відновленні життєдіяльності після війни стає однією з ключових складових у процесі постконфліктного відновлення країни.

Сьогодні роль громадянського суспільства у підтримці постраждалих від війни є фундаментальною у боротьбі України за збереження своєї незалежності та гуманітарну стійкість. Волонтерські ініціативи та громадські організації продемонстрували неабияку здатність до швидкої адаптації, мобілізації ресурсів і координації з міжнародними партнерами [5]. Ці зусилля мають вирішальне значення як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективі, забезпечуючи не тільки негайну допомогу, а й формуючи базу для післявоєнного відновлення.

Для підвищення ефективності діяльності громадянського суспільства важливо розширювати міжнародну підтримку, створювати нові механізми координації між державою і НУО, а також надавати психологічну допомогу не тільки постраждалим, але й самим волонтерам.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт ООН про гуманітарну ситуацію в Україні та вплив громадських ініціатив на допомогу постраждалим. URL: <http://surl.li/bnsrvs>.

2. Потапенко В.Г., Тищенко Ю. А., Каплан Ю.Б. та ін. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні. Національний інститут політичних досліджень. 2023. 91 с. URL: <http://surl.li/rybhip>.

3. Огляд роботи міжнародних гуманітарних організацій. URL: <http://surl.li/nioewv>.

4. Дослідження про програми психологічної реабілітації для постраждалих від війни, зокрема ветеранів та цивільних. URL: <http://surl.li/bcejkr>.

5. Українські волонтерські ініціативи та їхня адаптація до воєнних умов. URL: <http://surl.li/xngfko>.